

Milan
Markelj

Podobice

VRT GOSPODIČNE EVE

Kadar je šla gospodična Eva skozi vrt, je ta izgubljeni košček sveta v starem delu mesta zažarel. Bilo je, kakor da bi poti, drevje in okrasno grmovje predahnil čudovit, svetel vonj, kot da bi roka potegnila po starodavnem kodeksu in bi se drobna zrnca prahu zavrtinčila v svetlobi. Pretekli časi in božanska prihodnost so se zlili v drhtenje, neopazen, sladek drget, ki gre po telesu kot plamenček. Kadar je šla gospodična Eva skozi vrt, je bil najbolj resničen.

Drugače je bil to dokaj zanikrn kos zemljišča. Zapuščen, s poraslimi stezicami, z gosto zaraščeno neobrezano živo mejo iz tise, z vodnjakom, katerega sivo kamenje je prepregel temni bršljan, z velikimi šopi podivjane trave na strmo se spuščajočem delu, skratka, zapuščen vrt. V središču mesta, katerega povečani utrip je rodil razbrzdano rast stanovanjskih hiš in brezobličnih blokovskih naselij, se je vrt obdržal le zaradi sosedstva s staro cerkvijo, z njim pa je obstala tudi velika kockasta hiša.

Z ulice se vrta skoraj ni opazilo. Stara, grda hiša, gosta živa meja in sama oblika vrta, ki se je kot nekakšna vreča s svojim najožjim delom spajal z ulico, so ta kos zemljišča zakrili vsem površnim sprehajalcem. Zanje so vedeli otroci, zaljubljeni, dijaški pesniki in mladoletne barabe. Tu in tam ga je odkril kakšen sezonec, ki ga je žalostno življenje v tujem okolju napolnilo s pijāčo do grla in je moral pijanost prespati v miru.

V vrtu so se zadrževale ptice, ki jih sicer v mestu ni bilo videti: čuk je skovikal iz podstrešnih lin, plašne grlice so trepetaje nosile črne ovrtnike po zaraslih vrtnih stezicah, še zlato rumeni, pisani fazan je pritekel spomladi iz oddaljenega gozda in se nekaj dni s svojo družico zadrževal v gostem grmičevju na strmem bregu. Ponoči je bilo slišati žvižganje slavca, ki je odgovarjal klicu daljav že davno minulih noči, ko so nad reko še peli njegovi bratje.

Ponoči je bil vrt poln skrivnosti, tih in poln glasov hkrati. Skozi temo se je risal v podivjano rastlinstvo le rumenkasti kvadrat luči, ki je lila iz okna kockaste hiše. Gospodična Eva je bedela in si puste ure krajšala z

brskanjem po starodavni spominski knjigi, v kateri so barve že zbledele in so verzi s pentljicami izgubili udarno moč pomena; za njimi ni bilo več čvrstega stiska rok, ognja oči, šepetajočega glasu. Oh, življenje v kockasti hiši!

Ponoči so se po peščenih stezicah vlačila kosmata mačja telesa, da so njih oči žarele kot vrisk v temi. Neslišni hod mačjih šap je križal vrt in podstrešje hiše s tisočeriimi pajčevinastimi zankami, skrivnostnimi nitkami noči. Kadar se je svetloba meseca ujela v steklo oken, so mački izdabili iz sebe temne misli, rojene na skrivnostnih potih po pozabljenih rečeh. Takrat je gospodična Eva zadržala in se prekrizala: »Bog daj mir vsem živim in mrtvim!«

Ljudje pa so dostikrat dejali: »Nekdo bi se moral zavzeti za ostarelo gospodično Evo; če bi umrla v tisti strašni hiši, bi nič ne vedeli!« Ali pa so dejali: »Kako zelo je vrt zapuščen!«

Z gospodično Evo so živeli živi in mrtvi, živi kakor mrtvi, mrtvi kakor živi. Pokojni sodnik, svetnik, ki ga je življenjski zagon pripeljal do glasbenega počutja sveta in je zato poskušal svoja spoznanja preliti v glasove instrumentov, ji je bil bliže in resničnejši, kakor so ji bili vsi novi sosede, pohajkovalci skozi resničnost. Tu in tam je h gospodični Evi zablodil oddaljeni sorodnik, potujčen v jeziku, v obnašanju in misli, vendar je z njim govorila, kot človek pleteniči z naključnim sosedom na klopi v čakalnici. V svoji največji prizadetosti ni segel prek drobnega spomina o tem, kako je znala gospica Irma v slavni čitalnici zažgoleti narodoljubno otožno pesmico.

»In kaj sploh smo? Domislice, oznake, navlečene črte značajev, kakor jih na nas nalepi ulica, krog znancev ali sorodnikov. Prej ali slej postanemo zgodba, zaporedje dogodkov, za katere sami nikoli nismo pomislili, da nas globlje določajo. Takšna klavrna žalost smo. Navsezadnje bi lahko celo rekli, da smo nekakšni literarni poskusi; le literat naredi iz pisanega življenja zaokrožen in strnjen kos.«

Tako je tekla beseda gospodu Antonu, ko se je poslavljaj od gospodične Eve. Hodila sta po potkah njenega zanemarjenega, a čudovitega vrta. Sonce se je globoko spognilo nad modrikaste hribe, zrak je bil ves kot z zlatim prahom posut in ptice so zagnale večerne pesmi. Gospodična Eva je hodila smehljajoč poleg Antona, ozrla se je kdaj pa kdaj naravnost v njegove oči in se zadovoljno namuznila. Njen starčevski obraz je razsvetljeval ogenj, mladosti podoben, a težak in teman v sijaju. Anton se ni slepil, kot so se nekateri drugi prebivalci Hriba, češ da gre le za trenutno poslabšanje te že ostarele gospodične, poslabšanje, kakršnih je bilo precej v zadnjem letu, ne, vedel je, da je tokrat norost zmagoslavno zasadila bojno kopje na bojišču, razum uboge samotarke pa obležal za vedno poražen.

»Vidite, takšni smo in nič drugačni. Prav nič zanesljivega nimamo v življenju, razen tistega skrivnega občutka, da smo jedro, okoli katerega se zbirajo dogodki. Zatorej, draga gospodična, ne bodite žalostni. Vrt bodo res preorali, prezidali, vrag vedi, kaj bo zraslo na njem, kakšno moderno

arhitektonsko čudo, ampak vi se le ne boste spremenili. Vi niste vrt in vaša hiša. In tudi . . . tisto . . . nori niste, kot pravijo zlobni jeziki.«

Poskušal je govoriti pomirjujoče, kakor se govori na smrt bolnemu. In tudi govoril je tako, saj mu je raslo iz srca. Z Evo sta se dolgo poznala. V zadnjih letih sta se zelo zblížala, četudi je med njima zijal širok prepad meščanskih predsodkov, katerih se Eva ni mogla znebiti. Zapiti in ostareli modrec, ki je vse življenje le obljubljal nekaj velikega, ves čas pa tolkel revščino, meječo že na nemarnost in spotikljivost, pač ni bil primerna družba za hčer slovitega profesorja, čigar ime so nekdanj spoštljivo izgovarjali na dunajski in praški univerzi. Res da po vojni od nekdanje slave in bogastva ni ostalo veliko, a v mladosti zasajeni predsodki so plevel z dolgimi in močnimi koreninami. Gospodična Eva je hribskega pijančka pomilovala, čutila je nekakšno spoštovanje do njegove pameti in poznavanja realne politike, še najbolj pa jo je obvladoval občutek varnosti; ob gospodu Antonu (tak naziv mu je dala ulica v posmeh) je ni bilo strah sodobnosti, ni se bala odlokov, volitev, prvomajskih proslav, radia in televizije, ni je več prešinjalo z nedopovedljivo grozo ob šumenju množice, zbrane na velikem trgu ob raznih proslavah. Ob gospodu Antonu je prvikrat lahko prisluhnila hreščanju zvočnikov, ne da bi jo kovinski glas govornikov vso zbegano pognal za debele zidove stare hiše. Vse to ju je zblížalo in večkrat sta posedala skupaj v starem salonu, hodila ob lepem vremenu po vrtu in kdaj pa kdaj spregovorila kakšno besedico tudi na ulici. V znak globoke navezanosti in, kdo ve, če ne tudi iz čustvenega razloga, je gospodična Eva poklonila Antonu svojo fotografijo iz let, ko je bila še ne povsem doraslo dekle, lepega, nežnega lica, sloke in elegantne postave. To potezo je znal gospod Anton ceniti. Nikoli ni omenjal čustvenega »prestopka«, kakor se je gospodična Eva namigujoče izrazila, ko je nekaj mesecev po darilu poskušala odkriti senco zlobe ali vulgarnosti v Antonu; o fotografiji je molčal, tako da je gospodična potolaženo živela dalje in je ponoči ni moril kes zaradi »nepremišljenega koraka«.

Taka krhka bilka je bila uboga samotarka.

Ta dan, ko sta zadnjikrat hodila po vrtu, je bila gospodična Eva nenaravno mirna. Veliki pretres je minil. Groza se je razpletla, nemoč je izplavala na dan, nič več prikrita s takšnimi ali drugačnimi slepili. Eva ni mogla prav ničesar več storiti ne z znanci in ne s prijatelji. Dokončno je bila obsojena na izgon. Nasilno izselitev v dom ostarelih so upravičevali z njeno oslabeledostjo, osamljenostjo in rahlo neprištevnostjo, čeprav ni bila ne eno ne drugo. V nekaj tednih pa je vse izmišljeno postalo resnično. Hitro se je upognilo njeno krhko telo, izpilo ji je moč, da še polne sklede ni mogla dvigniti od mize, zmeščalo ji je noge in kot bršljan se je zrasla s palico, v oči pa se ji je zavlekel sijaj norosti.

»Kaj niso mogli počakati še dve leti,« se je tistikrat hudovala profesorjeva vdova. »Ubogo gospodično je uničilo, uničilo. In le zakaj? Za muzej, ki jih je že tako preveč. Za žive naj bi skrbeli, ne za mrtve!«

Gospod Anton je poskušal pomagati, vendar zaman. Obiskal je nekdanjega muzejskega ravnatelja. Z njim je nekdam prepil prenekatero noč, ure in ure sta se pogovarjala, okrepljena s kozarci vina, se prerekala in pričkala, prepevala in se skoraj po otročje šalila. Upokojeni ravnatelj je bil svojevrsten človek. Kot zakrknjenemu samcu mu ni nihče zameril veseljačenja, dokler je ostalo prikrito očem javnosti in ni pijan kompromitiral nobene od političnih osebnosti. Slednjih ravnatelj nikoli ni maral, kar je pokazal tudi na proslavi, ko so mu ob odhodu v pokoj podelili nekakšno občinsko priznanje. Sprejel ga je sicer, ker je bil vljuden človek, a prezir je jasno pokazal. Dejal je: »Zdaj mi dajete priznanje, a ko sem prosil za denar, da bi uredili muzejske zbirke, ga nisem zlahka dobil, čeprav bi ga bil neprimerno bolj vesel. Upam, da boste mojega naslednika spoštovali pravi trenutek, ne samo na koncu, ko je človeku že tako vseeno, saj kar je storil, je za njim, pred njim pa le še počitek in kakšen lep spomin morda!«

Res je — to je opazil tudi novinar lokalnega tednika, a se tega v leporečnem članku ni upal zapisati — da je bil ob slovesnosti gospod ravnatelj pijan.

Gospod Anton je prišel k njemu z nujno prošnjo, naj zastavi ves svoj vpliv, da bi prestavili prezidavo stare hiše vsaj za nekaj let, toliko pač, da bi ostarela gospodična Eva zares povsem obnemogla ali pa umrla, saj tako ni bila več čvrstega zdravja.

Ravnatelj ga je seveda z veseljem sprejel pri sebi na domu. Anton se je sicer ogibal takšnih obiskov. Vedel je, da sta z ravnateljem enakopravna le za kavarniško mizo, na njegov dom pa tako po svoji zanemarjeni zunanosti kot po dvomljivem slovesu res ni sodil. Tokrat je naredil izjemo.

»Dragi moj, tako hudo mi je, a ne morem ti pomagati,« je po kratkotrajnem molku dejal muzejski ravnatelj. »Vidiš, jaz nimam tam nobene besede več.«

Gospod Anton je zaslutil žalost v ravnateljevem glasu. Izvirala ni samo iz tega, da ne more prijatelju narediti usluge, ampak so njene korenine segale globlje.

»Tam so zdaj nekakšne barabe, nekakšni diplomiranci, ki čutijo do naše pokrajine in zgodovine toliko nagnjenja, kot ga čutim jaz do nezrelih jabolk. Polni so novotarij, gredo se nekakšen pomanjšan ljubljanski muzej, pa vse skupaj ni dreka vredno. Hudo mi je, da so moje delo povsem izničili. Naše najdragocenejše reči so mirnega srca prepustili glavnemu republiškem muzeju, kot da se jaz nisem nikoli rodil, kot da je bil ves moj desetletni boj za ohranitev dediščine v pokrajini, vrag jo nosi!, le medel dim.«

Ravnatelj se je razsrdil. Vrgel je naočnike z nosu in jih divje pognal po široki pisalni mizi, za katero je sedel.

»Ne poslušajo mojih nasvetov v stvareh, ki so tako rekoč moje življenje, kaj misliš, da bi poslušali, če bi jih poprosil za usmiljenje do neke uboge starke?«

Tako je še zadnje upanje padlo v vodo. Gospod Anton je odšel od starega ravnatelja z nedoločljivim okusom po gnilem, v srcu mu je ležalo kot zastala močvirna voda in kar na jok mu je za hipec šlo, ko se je domislil nemočne gospodične Eve, kako stoji sredi svojega zapuščenega vrta. Samo še na tem zapuščenem koščku zemlje je lahko živela, samo še v čarobnem vrtu, kamor ni dahnil čas sprememb, kjer je obstala sanja iz nekdanjih časov, samo tam je bil dom gospodične Eve. Povsod drugod je tujka, naključni popotnik.

Ko se je poslavljaj od nje, je lahko drobil le tolažeče besede o klavrnosti uličnih podob. Zamolčal ji je, da ulica vedno zmaga. Ni ji izdal, da grobst vedno zaduši nežna tkanja. Saj tako ni več imelo nobenega smisla. Na vrtnih vratih je čakal nov čas.

Le kaj naj bi odgovoril ubogi gospodični Evi na njen čivkajoči glasek, ki je tako poln zaupanja in nekakšnega skrivnostnega miru vpraševal: »Kajne da nisem nora, gospod Anton?«

Nov čas je stopil v vrt, porušil velika vrtna vrata. Jeklena čeljust buldožerja se je zagrizla v podivjano okrasno grmičevje in ga razmesarila v kup zverženih korenin, obupno se stegujočih iz rjave, v jutro se kadeče zemlje. Skrivnostno iskanje najtišjih sanj je parajoče padalo na kosce, ko so pod gosenicami izginjale porasle stezice, ko so padale drevesa, ko je nezadržno rasel velik kup zemlje na strmem bregu.

Gospodično Evo je odpihnilo. Kar odneslo jo je v dom za ostarele občane, kakor pravijo ustanovi, kjer skrivajo nadležno starost, da bi izmišljotina mladosti in zdravja lahko postopala po mestu. Z Evo je s Hriba odpihnilo enega od stebričkov sicer trhle, a lepe stavbe; gospod Anton pa je postal siromašnejši.

Kdo je bila gospodična Eva? Kaj je bila sama zase? Ali je bila res pol nora, zapuščena reva, ki jo je čas potiskal na rob nebogljenosti? Je zadosti, če kdo reče, da je bila zadnja potomka, poslednji poganjek posušenega rodbinskega drevesa? Morda je pa bila svetnica, ki je presijala trenutke bivanja z žarom večnosti? Navsezadnje bi bila lahko tudi karikaturna Hriba. Vse to in nič od tega. Še ustvarjanje podob, prezračevanje v višjo resničnost ne!

Lepo je slišati, da je bila gospodična Eva vrt, podivjan kos kultiviranega življenja, ki se je z ozkim delom svoje razsežnosti dotikal ulice.

Vrtovi so večni, kakor je večen ta utrip srca, ta topli udarec krvi v telesu, to proženje, ta vzpon snovi . . .

»Poglej, gospodični Evi bodo zgradili velik mavzolej,« je nekega dne dejal gospod Anton, ko se je zapletel v kratek pogovor z Drecjem-Nejcem.

»To ne bo noben mavzolej, ampak muzej,« ga je popravil pogrebnik in zaničljivo namrdnjeno pritaknil, da gospodična Eva že ima, kar ji gre.

ČRNI MOŽ

Nihče na Hribu ni videl, se dotaknil in prenosil toliko mrličev kot Drejc-Nejc. Na starost se mu je od žalostnega opravila privlekla na obraz pusta sivina, v oči se mu je splazil top sijaj in tudi kadar se je nasmejal, je bil nasmeh turoben, kaj malo podoben nasmehom drugih ljudi. Smejal se tako ni pogosto; ob večerih včasih, ko je v svečani pogrebni uniformi stal ob točilni mizi v Šavkovi gostilni in pil rdeče vino z Gore, je raztegnil ustnice v krevljasto ozko špranjo in iz sebe izdahnil nekakšno sapo, kot bi kdo spustil zračnico pri kolesu. To pihanje je bil njegov smeh, rojen iz kdove katere domislice ali podobe, ki mu je iz dolenjskega vina šinila skozi mrmranje v glavi.

Čez dan je Drejc-Nejc hodil okoli precej zanemarjen, oziroma je bil »delovno oblečen«, kot je trdil sam. Prevažal je mleko za ostarele s Hriba, katerim se »tovarniško« mleko ni hotelo mirno pretakati po črevesju in so zmogli piti le mleko »od ene krave«, se pravi, da so ga dobivali od tistih nekaj preostalih kmetov z roba mesta. Drejc-Nejc je zjutraj prevažal ropotajoče kanglice. Počel pa je še druge stvari: pobijal stare mačke in pse, metal v reko še slepe mačje in pasje mladiče, zakopaval crkovine, odnašal staro železje na odpad, pomagal bolnim, sekal drva, nosil pohištvo, krampal, skratka, počel vsa tista opravila, ki morajo biti opravljena, a jih večina ljudi iz nemoči, strahu, gnusa ali zaradi pomanjkanja časa ne more. Popoldne si je Drejc-Nejc obril sivkasto strnišče na obrazu, si pogladil redke, a po vsem temenu še lepo rastoče lase, si nadel črno pogrebniško uniformo in zakrknil v dostojanstveno turobno držo. Zajahal je staro Rogovo kolo in na njem, ne glede na vreme, v dežju in snegu, burji ali vročini, odškripal na mestno pokopališče, kjer je nadvse zavzeto spravljal k večnemu počitku svoje someščane: bogate in uboge, stare in mlade, samomorilce in v nesreči umrle, od starosti ali bolezni zrušene. Brez njega si ni bilo mogoče zamisliti pogreba. Nikoli ni manjkal. Bolezen se ga ni lotila, nikdar ni odšel na daljše potovanje, niti ga ni od pogreba odvrgnilo kakšno drugo opravilo. Vsi pogrebi od prvega do zadnjega so minili ob njegovi resni prisotnosti. Postal je neločljivi del zadnje poti, zato so meščani imeli navado reči: »Ko me dobi Drejc-Nejc v roke...«, kar ni pomenilo nič drugega kot umreti.

Pogrebnik je bil omejen človek. Življenje mu je spotoma navrglo nekaj resnic, katerih se je oklenil in mirno živel z njimi. Novosti ga niso begale, ne veliki preobrati ne škandali se ga niso globlje dotaknili. Morda se je navzel stoičnega miru od mrtvecev. Nikoli ni bil v dvomih, kar je razumljivo ob siceršnji omejenosti in zaverovanosti v sprejete resnice. Ko so, denimo, po vojni prepovedali cerkvene procesije v mestu in jim dopustili le klavrni krog okoli cerkve na Hribu, se Drejca-Nejca ni polastil obup ali jeza. Ne, prav tako krepko in ponosno je poprijemal za drog največje in najtežje bandere in se na čelu procesije napihoval, kot da nosi

sv. Nikolaja prek velikega trga ne pa okoli neometanih, zanemarjenih zidov cerkve. Nič zaverovanosti mu ni vzel tudi drugi ukrep, s katerim so pogrebe zrinili z mestnih ulic na pokopališče. Ko je ob krsti krožil po pokopaliških potkah, mu je telo drevnelo v prav takšni turobni drži in ponosu kot takrat, ko je s pogrebnim sprevodom še hodil po glavnih mestnih ulicah. In ko sta v domove prišla nova družinska člana, radio in televizija, ter korenito spremenila navade meščanov, se Drejc-Nejc ni dal upogniti; v vsem je ostal, kot je bil. Kupil je sicer radio, vendar ga je prižgal le v nedeljo dopoldan, da je poslušal prenos maše po celovškem radiu. To postajo mu je poiskal mladi župnik in ko je veter sprememb odnesel mladeniča v druge kraje, se Drejc-Nejc radia ni več pritaknil.

Morda mu je ob večerih, ko je pri Šavku praznil z žalostjo prislužene kozarce, spomin ušel v čase velikih procesij in pogrebob. Morda mu je vino vžgalo v srcu sladko žalost za minulim. Kdo ve? Pokazal ni z ničimer, da bi se v njem budila taka počutja. Otožni sivi obraz je ostal nepremičen kot posmrtna maska, ko je cviček polzel po grlu.

Drejc-Nejc ni imel prijateljev, četudi so ga vsi poznali. Še gospod Anton, ki je imel dovolj široko srce za vse pijančke mesta in je s svojo osebnostjo plemenitil odnose med najširšo skupino ljudi, ni predrl mrzle lupine, v katero je bil zvit samozadostni pogrebnik. Včasih je gospod Anton, ki mu je pogrebnikov hlad šel tudi malce na živce, poskušal prikljicati v sivo obličje iskro življenja, iskro tistega nepredvidljivega, živega presenečenja nad kakšno stvarjo, iskro besa, razočaranja, vriskajoče radosti. Zaman. Drejc-Nejc se je sicer ob zbadanju jezil, ob šalah smejal, toda nekako vzporedno, kot da slabo igra zeleno vlogo, medtem ko s srcem ni zraven.

»Tako Drejc-Nejc, zdaj bova izkupiček lepo delila na pol,« mu je gospod Anton nekega dne dejal. Zalotil je bil pogrebnika v trenutku, ko je nesel zadnji koš nasekanih drv za staro Ano na podstrežje. Anton se je domislil potegavščine in hitro je vrgel zadnja polena Drejcu-Nejcu v koš.

»Kako na pol?« je začuden zamomljal pogrebnik. »Jaz vendar delam od ranega jutra. Sesekal sem vsa drva in vsa znosil gor, vi pa ste prišli šele sedaj.«

»Ja in kaj potem? Mar ne veš za božje besede?« je gospod Anton nadvse resno vprašal. »Mar ne veš, kaj pravi sveto pismo v priliki o delavcih v vinogradu? Vsem je gospodar dal enako plačilo, tako tistim, ki so delali in prenašali težo in vročino celega dneva, kot tistim, ki so delali le eno uro.«

Drejc-Nejc je zamišljen obstal. Zaradi težkega koša, polnega nasekanih drv, je bil groteskno skrivljen naprej. Hladne oči so se trdo zazrle v tla. Spustil je krepak pljunek pred svoje noge in potem odločno rekel: »Res je, tako nekako piše. Vendar, gospod Anton, takrat je bilo to lahko narediti, saj so imeli drugačen denar, kot ga imamo danes.«

In odšel je s počasnim, a krepkim korakom v hišo.

»Pri vseh svetnikih in hudičih,« je presenečeno pihnil gospod Anton. »Drugačen denar je bil! Tak, da se je dalo pravično plačati! Zares odlična rešitev . . .«

»Drejca-Nejca so mrliči poučili in dozorili v pravega filozofa,« si je Anton s smehljajem polglasno rekel, nato pa zadovoljen nad življenjem zavil v bližnji bife, da bi tam razglasil veliko modrost o drugačnih časih in drugačnih vrednotah.

Tako milo se je iz Drejca-Nejca ponorčeval le gospod Anton. Drugi so bili neprimerno bolj grobi, več umazanije je bilo v njihovem početju. Svoj čas so pogrebniku nastavljali risalne žebličke, žvečilne gumije ali klopotce na gostilniške stole — morda je zato največkrat pil kar stoje ob točilni mizi — natvezali so mu obilo laži, nalagali so mu nesmiselna in nemogoča opravila, a Drejc-Nejc je vse mirno prenašal. Nazadnje so ga pustili pri miru; kako se češ veseliti hudobije, če ne povzroča jeze in bolečine? Nagajali so mu le še otroci. Ti pa iz leta v leto rastejo znova. Komaj je Janezek odkril, da je Drejc-Nejc ubog človek, ali komaj je Jože nehal nagajati, ker so ga omrežile Urškine oči, že so se na hribovskih ulicah pojavili Gašperji, Primoži in Jakobi, ki so v Drejcu-Nejcu odkrili vznemirljivo in nevarno igračo. In kolo je teklo dalje, dokler ni v roke hladnega pogrebnika prišel od nesreče zmaličeni Jože, utopljeni Gašper, od raka razjedeni Jakob. Položil jih je v krsto, dvignil na pogrebni voziček in jih potiskal po pokopaliških potkah skozi črne špalirje ljudi; resno je stal v zvoku poslovnih govorov, komaj da je slišal jadikujoče krike in tiho smrkanje; z zvoki trobent se je dvigal prek nekdanjih žalitev in grobsti, s težkimi udarci bobnov je potlačil nekdanje hudobije, na koncu pa je še pljunil v roke in nasul težke, rjave zemlje na Janeza, Gašperja, Jakoba, Jožeta . . .

Na koncu je imel prav hladni Drejc-Nejc. Bil je zmagovalec, toplo utripajoče življenje, trenutki veselja, žalosti, radosti, jeze, utrujenosti, sitosti, lakote, ljubezni in sovraštva, kakor so se strnjevali in združevali v usodah meščanov, so morali kloniti.

Morda je Drejc-Nejc vedel, da na koncu zmaga rjava ilovica in je zato postal hladen, siv, pust in trd. Morda ni nikoli pomislil na to in je le opravljal svoj posel. Kdo ve? Gospod Anton prav gotovo ne, četudi je upokojencem v primestnih bifejih razlagal, da je Drejc-Nejc največji modrec v mestu in največji zločinec, ker ubija življenje. Še sam Anton teh besed ni povsem razumel, a zdele so se mu nekako pravične.

Veliko je bilo zatorej presenečenje, ko so se po Hribu raztrosile govornice, da se Drejc-Nejc ženi.

»Pa če bi bil ves iz zlata, ga ne bi vzela,« je ponosno in odločno izjavila upokojena učiteljica Mira, pri tem pa si je bila popolnoma v vesti, da sama ni nikakršna terna s svojim izsušenim, nemočnim telesom, nasajenim na ptičje nožice. A prav to, da je pomerila samo sebe ob neverjetni novici, kaže, kako nenaravna je bila vest.

»Pa če bi bil iz zlata! Kaj se taki ljudje sploh smejo poročati? Kaj je dovoljeno?«

Podobno so se pletla vprašanja v glavah vdov in starih devic Hriba in vse so našle enak odgovor: »To ni spodobno!« Prav na tihem, čisto v temi srca jih je stisnil strahek za lastno korist, saj poslej pogrebnik ne bo več na voljo za opravilo stoterih nadležnih reči in poiskati bodo morale pomoč pri nezanesljivih sezonskih delavcih z juga ali, »bog nas varuj, pri ciganih samih!«

Novica je bila resnična. Potrdil jo je sam Drejc-Nejc nekega večera v Šavkovi gostilni, ko ga je gospod Anton pobaral, kdaj bodo pili fantovščino.

»S fantovščino ne bo nič! Za takega sivca, kot sem jaz, se ne spodobi. Sploh pa, kdo od vas je še fant, razen vas, gospod Anton? Sami črni vdovci in zakonski možje!« je zamomljal v brado in se pogladil po uniformi.

»In katera te bo vzela, Drejc-Nejc?«

»Fani Novakova, vdova,« je pojasnil pogrebnik.

V družbi je završalo. Nekdo je tiho požvižgnil. Fani Novakovo so vsi dobro poznali, zato je bilo presenečenje še toliko večje. Res, pravo čudo je bilo, da ni nihče že prej ničesar zvedel, saj Fani ni slovela kot ženska zaprtih ust in kratkega jezika.

Gospod Anton je ob imenu znane vdove zresnil gube obraza in potrepljal Drejca-Nejca po ramenu: »Tako, tako... Ampak veš kaj, prav pametno tole ni... tvoja poroka.« Slutil je, da gre za nečedno računico. Fani je v njegovem spominu ostala težko obremenjena z nesramnostjo in pogoltnostjo, ki jo je pokazala pri manjših zadevah. Ob takšnem koraku, pri katerem tvega posmeh vsega Hriba, ima vdova gotovo trden račun, sicer se ne bi spustila v zakonski pristan na taki mrki, polomljeni in nepriljudni barki. »Ni dobro, Drejc-Nejc,« je ponovil, četudi je vedel, da se njegov pomislek pogrebnika ne bo dotaknil.

»Videti je nespametno, a ni tako neumno,« je pojasnil pogrebnik. »Tudi zame bo skrbela ženska roka, mi kuhala, pospravljala, pomagala obdelovati vrtiček ob reki. Laže bo. In človeku ni dolgčas, če ima koga za pogovor.«

»Prav zgovoren nisi bil nikoli, kaj če tebi žensko klepetalo,« se je vmešal upokojeni miličnik, kateremu je samo visoka pokojnina in darežljivost odprla krog ostarelih pijančkov v Šavkovi gostilni.

»Drejc-Nejc, kako bo pa z naraščajem?« je pisknilo od mize. Krohot je pomešal glasove v nerazločno šumenje. Deževale so zbadljivke, pogrebnik pa je molčal, kot da se ga ves hrup nič ne tiče.

Poroka je bila neopazna, prihuljena in žalostno skromna. Fani, nevesti, ni bilo do tega, da bi ta življenjski korak obesila na veliki zvon, Drejc-Nejc pa se ji je uklonil v prav vseh stvareh, in je šel kot daritveno jagnje za ostrogledo, odločno vdovo. Videti je bilo, da se je vdova kar sama s seboj poročila, tako odveč in neopažen je bil pogrebnik.

Še fotograf, ki si služi kruh s takojšnjimi posnetki poročnega obreda, je ob pogrebniškovi poroki ostal praznih rok; Nihče ni kupil barvnih fotografij, na katerih je okameneli pogrebniškovi obraz obtoževal pobarvano masko priletne neveste.

Že tretji dan po poroki je bil Drejc-Nejc slamnati vdovec.

»Vzela je ves denar. Rekla je, da bo kupila pohištvo, pa je še sedaj ni,« je mirno razložil Drejc-Nejc vsakomur, kdor je škodoželjno spraševal, kako je kaj z njegovo gospo. »Najbrž je ne bo več nazaj,« je še dodal.

»Najbrž res ne, ti, bunka pogrebna,« se je jezil gospod Anton. »Vsaj na postajo milice stopi. Oni jo bodo že našli in tvoje prihranke tudi!«

Drejc-Nejc ni potreboval milice. Z njo ni hotel imeti nobenega posla. Četudi je hitro spoznal — prav čudno res, kako hitro je dojel svoj položaj — da se je Fani poročila z njim z goljufivimi nameni in da ga je potegnila za nos, zadeve ni jemal tragično. »Poročena sva še vedno,« je dejal in s tem zapečatil primer do nadaljnjega.

Ubežna nevesta se je kmalu prikazala. Vrnila se je v prejšnje stanovanje in ni pustila, da bi jo Drejc-Nejc obiskoval. Prijateljicam je povedala, da če bo kdo koga obiskal, bo ona pogrebniška, nikakor pa se ne spodobi, da bi črni mož hodil na njen dom. Iz dneva v dan je bilo očitneje, kam so šli pogrebniškovi prihranki, saj je Novakova zablestela v povsem prenovljeni garderobi, zasijala v zlatnini in srebrnini. Pazljivejše oko je novosti opazilo tudi v njenem stanovanju, saj je dahnila pomlad sprememb v staro opremo.

»Fani je tičica, da malo takih,« so z nerazložljivo zavistjo sikale sosedice, hkrati pa potihoma priznavale, da same ne bi bile zmogle toliko samozavesti. Odločna slamnata vdova se namreč niti malo ni menila za prihuljene govornice, da je ogoljufala ubogega pogrebca.

»Prvič sploh ni ubog, saj je imel prihranjenega veliko denarja, drugič pa ima žena pravico, da se nekoliko uredi,« je enkrat za vselej presekala govornice ulice.

Sčasoma so vsi sprejeli Fanikino plat zadeve, na pogrebniškove pravice pa so pozabili. Ljudska sodba na Hribu je bila: naj bo Drejc-Nejc zadovoljen, da se je sploh hotela z njim poročiti.

Drejc-Nejc je mirno pristal na nenavadni položaj. Morda je bil globoko v srcu celo zadovoljen, da mu ni treba menjati življenjskih navad.

»Vsakomur od nas se lahko dogodi kaj takega,« je pomodroval gospod Anton nekega vetrovnega marčevskega dne, ko so na mestnem pokopališču polagali k počitku enega od znancev in je Drejc-Nejc usodno črn kljuboval splošni žalosti okoli sebe. Ob pogledu na postano vodo pogrebniškovega življenja, cedečo se po sivem, ostarelem obrazu, je gospoda Antona stisnilo pri srcu. Umazanega se je počutil, ko je pomislil, da se vsakomur res lahko dogodi, kar se je dogodilo Drejcu-Nejcu, ampak da bi človek moral tudi nasilje ulice prevzeti nase in ga opiti s svojimi življenjskimi sokovi.

»Človek ne sme biti močvirna, stoječa voda,« je žalostno šlo po glavi gospodu Antonu, medtem ko je Drejc-Nejc ročno ob pomoči ostarelih pogrebnikov spuščal krsto v jamo.

GOSPOD ANTON

Prišel je trenutek, ko se je v srcu gospoda Antona dotlej neoprijemljivo, nejasno počutje pričelo oblikovati v trdno, kosmato kepo. Tiščati ga je pričela kepa tako prepričljivo, kot da jo nosi v svojem srcu že od nekdaj. Lahko bi tudi rekel, da se mu je v srce naselila sama žalost, ko bi ne bil zven te besede tako izrabljen. Kosmata kepa v srcu je bila nekaj, kar je od vseh poznal le on sam. Bila je samo njegova. Slutil je sicer, da so svoje kosmate kepe nosili vsi veliki možje, le niso jim znali dati dovolj prozaične oblike in jih imenovati.

Gospod Anton jo je težko nosil. Potiskala ga je v spomine, za katere bi nikdar ne verjel, da so lahko tako pošastno živi. Dostikrat se mu je pri-taknil trenutek iz davnih mladeniških let. Sedel je na robu gozda vrh strmo se spuščajočega travnika, globoko spodaj je ovinkarila lena reka, nad njo pa se je na sivih skalah leno parilo mesto. Ne povsem odraslo dekle je trgalo velike travniške marjetice. Opazoval je njene pravkar vzbr-stele prsi, vitko linijo bokov, s slastjo čutil njeno mehko in toplo gibanje. Tisti hip se je priplazila črna misel in mu prišepnila: »Staraš se! Kje je mladost, kje so trenutki, ko si bil kot to dekle?« Sparjeno mesto na sivih skalah je nemo prikimalo črni misli s tisočermi okni, stoterimi sivimi zidovi, z vsemi nemimi pričami minevanja; prišepnilo mu je o ljudeh, ki so malo časa žareli v njegovem kamnitem naročju, o ljudeh, ki vselej odha-jajo, o ljudeh, ki nikoli ne najdejo poti iz nepovrnjivega pretoka časa. Ne povsem dozorelo dekle se je izgubilo v opojno dišečem travniku. Usedlina črne misli in rožnat odtis posušenih smrekovih iglic na koži komolca.

Bili so še drugi spomini iz različnih obdobij njegovega življenja, prihajali so k njemu z obujenimi ranami ponižanja, sramu, srda, nemoči, užaljenosti, razočaranja, opeharjenosti. Prihajali so in dajali težo kosmati kepi v srcu. Vse huje je pritiskala.

Gospod Anton je prenehal javno piti. Tudi po teh novotarijah, bifejih ob samopostrežnih trgovinah, ni več pohajkoval. Silno sitno mu je bilo poslušati čvekanje upokojencev, ki kakor da se ne morejo odtrgati od svojih nekdajev, ki kakor da sploh nič ne vedo o resnici tega sveta. Upo-kojenski pijanski krožki so se za enega skrčili. Tovariši v bifejih, od avto-busne postaje do velike tovarne, kamor je sicer redno zahajal, so odrinili od mize odvečni prazni stol, sklenili ožji krog in niso pustili, da bi se kaj spremenilo. Res, tako so storili, kot kadar kateri od njih za svoj zadnji bife izbere enega od obeh britofov v mestu.

Jutranji dolgi požirek žganja je sicer ostal. Steklenica tropinovca je še vedno stala pri vzglavju, da se je v temačnih urah zgodnjega jutra po žilah

razlilo blagodejno pomirjenje in so izginili strahovi in drgetanja noči. Brez te steklenice bi pač znorel, to je dobro vedel, zato je v velikem žepu zele-nega hubertusa še vedno ob mraku tovoril polno steklenico, mojstrovino od prikritega žganjekuha na Hribu.

A tako piti, kot je poprej, ni mogel več. Kosmata kepa v srcu mu ni pustila, da bi mirno srkal in blagodejno oblihl obrise vsakdanjosti.

»Od vruga slab je videti,« so govorili, kadar so ga videli iti po mest-nih ulicah. »Od vruga slab je videti!«

Tudi sam je, ne zato ker je ujel naključne opazke tenkonogih stark, opazil, da mu je obraz prelepila sivkasta mrena, iz katere so neobrite ščetine temno sijale. Doma je zdaj večkrat potegnil iz zatikajočega se predala okrušeno, na robovih prosojno in oguljeno ogledalo in se opazoval.

Tisti kot sobe je bil najbolj vlažen, najbolj zelenkast. Tam je soba dišala po zaplotnih vonjih in zeleni plesni. Najbolj zanemarjen je bil tisti kot, ker so tam ležale dotlej najmanj uporabne reči: glavnik, ogledalo, brivski pribor, šop pisem, slovarji, in fotografija gospodične Eve, iz časov, ko je bila še ne povsem dozorelo dekle. Zdaj ga je privlačil plesnivi kot, da je večkrat posedal v njem, opazoval svoj obraz v ogledalu, tipal slovarje in božal dobro znane platnice, na katerih so ostali tisočeri dotiki. Odsotno je vlačil glavnik skozi sivi venec štrenastih las. S palcem tipal ostrino britve. Za trenutek mu je misel, hudičevi šepetalec, vrinila turobne besede: »Vidiš, tako te je življenje zapeljalo v kot, kamor spadaš že od nekdaj!«

Kosmata kepa je kar poskočila in gospod Anton se je bolešno zvil v dve gube. Svetla slina mu je kanila od debelih, zabuhlih ustnic na založeni predalnik. Močno, tako da so prsti v členkih mrtvaško belo zasijali, je stisnil pest in se udaril na sredo zgubanega čela. In še enkrat. In še in še. Udarci so topo potovali po lobanji, se pijano valili v pajčevinasti megli v glavi in boleče zadevali v zatilje.

Tako slab je že bil gospod Anton, da je z bolečino klical življenje v pomoč pred brezoblično gmoto teme, ki je sedela v kosmati kepi in čakala, da se razbohota po vsej sobi, po Hribu, po vsem mestu, po vsej blazno lepi Dolenjski. Grozljivo tiho je pripovedovala, kako bo, ko bodo njegovi pol-tovariši sami srkali kavne zvarke svetlečih kromiranih avtomatov in jih plemenitili z ostrimi sunki žganih pijač vseh mogočih barv, kako bo, ko bo fotografija gospodične Eve našla pot med smeti, ko bo ves svet smetišče črne, nepredirne teme. Nepredirne in mrzle, da je niti utrip toplih deklških prsi ne odgrne.

Gospod Anton je visoko cenil samoto. Vedel je, da je samota kvas, brez katerega ne dozori misel, zato je samotne trenutke gojil z veseljem in mirnim zadovoljstvom. Vsaj en dan v tednu je posvetil premišljanju, samotnim sprehodom po obrobju zapuščenega vrta, ali pa je odšel k staremu jezcu. Zgodnji jesenski dnevi so bili še posebno prijetni. Gozd je odzelenel, v listje so dahnilo utrujeni toni, tu in tam je drevo razvilo žarečo barvo svoje smrti. Odpadlo listje se je vrtinčilo na mirni gladini reke in izginjalo v belo šumeče vodovje jezcu. Tu ga ljudje niso motili. Včasih je kakšen

sezonec privlekel pod roko katero od mestnih izgubljenk, da bi šumenju vode dodala nekaj vzdihov trenutne naslade, vendar je to bilo res poredkoma. Ljudje niso več zahajali v mestni gozd. Številne potke iz Antonovih mladih let so izginile, večje poti so se zožile, novih ni bilo.

Kaj vse je premišljal v trenutkih samote?! Misli so se plazile skozenj, hodile po svojih poteh. Včasih je bil čudno vesel od tega plazenja, včasih pa so mu nerazumljivo žalost priklicale v srce.

Zdaj se je pričel samote bati. Bal se je svobodnih misli, bal se je, da bodo hodile po svojih poteh, bal se je, kaj mu bodo nadele v počutje. Za drobne trenutke ga je namreč prešinila strahotna misel: »Kaj če prihajajo iz kosmate kepe?! Ali niso že ves čas prihajale iz preklete kosmate kepe?!« Tako težke in zatikljive so bile. Tako hudo težke. Kadar misel sama stopa po svoji poti, je čudno tuja človekovemu srcu.

Bilo je še nekaj, kar ga je odvrčalo od nekdanj svetlih trenutkov samotnosti. Ko se je usedel na breg reke in je prisluhnil bučanju jeza, ko je njegovo telo zdrselo vase, se je začela jasno in odločno oglašati bodljikava bolečina v prsih. Postajala je kot žerjavica in širila žarke bolečine okoli sebe. V samoti je gospod Anton zelo intimno prisluhnil kosmati kepi. Bila je strahotno njegova!

»Gospodična Eva bi mi vedela svetovati,« si je večkrat s tresočim upanjem dejal. »Ona je tako rekoč čutila odgovornost za moje življenje, preljuba gospodična Eva.«

A gospod Anton je bil čisto sam na svetu. Vsi, ki jih je kdaj imel rad, so izginili: ta v drugi kraj, oni pod zemljo, tretji kdo ve kam. Mnoge je pogoltnila siva vsakdanost in četudi jih je srečaval na ulicah, je vedel, da to niso ljudje iz svetlih let ljubezni.

V takih trenutkih se je domislil samotarjev. Kot bi se prebujali iz začaranega sna, so stopali predenj.

Stari profesor, ki je pisaril pisma papežu in prebiral sveto pismo s povečevalnim steklom, nizko sklonjen nad staro debelo knjigo, se mu je žalostno pokazal iz poznopoletnega popoldneva. Ulica je bila takrat najtišja, svetla od sanjskega prahu, zamrli glasovi v daljavi, lise sončne svetlobe v temnem zelenilu vrtov. V takih urah je kot otrok rad pohajkoval po prašnati ulici. Bose noge so se pogrezale v svileni prah, stopale na segrete ploščate kamne — o kje so zdaj tisti topli, gladki kamni? Vsepovsod lepljivi asfalt! — Z zaspanimi mački si je izmenjal globoke, razumevanja polne poglede. Višek skrivnosti je bil, ko se je vzel do okna pri nizki hiši starega profesorja. Pogledal je skozi zanemarjene šipe in v mehki svetlobi ugledal starega profesorja. Knjigo, strašansko debelo in težko, je bil položil na mizo, z debelim povečevalnim steklom v roki pa je drsel po vrsticah. Sivolasi, zgubani mislec je tipal skozi stoletja. Posmehovali so se mu, otroci so mu nagajali in se ga hkrati bali. Mučili so ga — metali so mu koprive v temačni, po kislem smrdeči hodnik, in se ob misli, kako čudnega starca peče, hahljali. Menda so tudi odrasli metali nekakšne koprive v dušo zanemarjenega profesorja.

O, zdaj ve, tako prekleto jasno ve, da se je starec boril. Strahoten boj je bil to, boj z osamelostjo, boj za zadnjo nit, ki ga je vezala na polnost življenja, kakor ga je bil nekdaj slutil in verjel vanj. Bil je samotni človek. Osamljenec. Veliko jih je, njemu podobnih. Mnogi se nikoli ne zavedo osamljenosti in sprhnijo v senilni in tečni starosti.

Domislil se je zlate gospodične Eve. Tudi ona je bila ena od njih. Zazidana v stari trdnjavi, zakleta v svojem čarobnem vrtu. Razpoke in bršljan z zidu njenega hišnega stolpa so se počasi preselili na njen obraz. Visoki učiteljski ton, skozi katerega se je tako ljubko in žalostno hkrati prebijalo usmiljenje do propadlih duš — mednje je štela tudi Antona — ga je pogosto spremljal na samotnih poteh. Kot da je še živa in blizu njega, je slišal: »Spoštovani gospod Anton, kaj vam ni v veliko zameri, da vaš sijajni talent tako rekoč iz dneva v dan žalostno propada? Poglejte, koliko sirot je na svetu, ki bi jim lahko pomagali!«

Čemu sirote, čemu talent? Gospodična Eva je vedela, po žensko je slutila, da ga je razjedal peklenski ogenj, zato so bili njeni klici in opominjanja zgolj tolažba njene lastne vesti, ker je čutila do očitnega anarhista, antikrista in brezbožca toliko usmiljenja. In bog ne daj, da še kaj več kot to!

Kosmata kepa se je v Antonu oglašala boleče, brez milostnega nasmeška gospodične Eve. Brezobzirno je streljala puščice bolečine od srca po vsem telesu. Ne, življenje, kakršnega uteleša kosmata kepa, ne pozna milih nasmeškov gospodične Eve.

Uboga gospodična je nekega dne izginila iz vsakdanjosti. Kot lep vonj se je razgubila. Ni je bilo več. Čisto tiho in preprosto. Žalovali so menda samo otroci in gospod Anton.

In še in še. Veliko je obrazov osamljencev. Tudi takih, ki že dolgo dolgo ne živijo več in je gospod Anton samo iz knjig poznal njih strašno in nečloveško samoto.

Prav v enem od teh trenutkov, ko je v duhu stopal skozi samotarsko galerijo svojih podob, se mu je porodila odrešilna misel: »Zakaj pa ne k zdravniku?«

»Seveda, k zdravniku!« je zadovoljno zamrmral. Le kako, da se ni že prej domislil najbolj naravne rešitve? Kar smejalo se mu je. Našel je pot, našel je tolažilno točko, kamor je lahko strnil vsa svoja upanja, v kateri je lahko utopil vse brezube, pogreznil mrakobna doživetja. Rekel si je: »Zdravnik že ve, kaj je narobe,« in besede so mu lile balzam v trpečo dušo.

A kako je trpel gospod Anton, kako strahotno je trpel zadnje mesece! Življenje se mu je sfrknilo v posušen grozdek žoltih spominov, v pošastno kosmato kepo v srcu, ki je kakor pajek ždela sredi mreže živcev in čakala, kdaj bo v njeno bolečino rojevajoče čeljusti priplul kak zlati čoln z Antonu dragimi ljudmi. Pajek jih je pregriznil v grozo, izbuljil njihove oči v človeško revščino in stisko, izbrisal vso plemenitost z njihovih lic ter jih kramarsko pomalal z lažno rdečico življenjskega poguma, ponosa, ljubezni in prijaznosti.

»K zdravniku!«

Imel je življenjsko vodilo.

Potem se je začelo dogajati nekaj čudnega, nerazložljivega. Nenaravnega in neverjetnega.

Gospod Anton k zdravniku ni šel.

Enkrat je bila ščetinasta brada, kateri stara britev ni mogla do živega, spet drugič lasje, nepokorni glavniku, pa tretjič otožno začudenje, da v njegovi garderobi ni nobenega primerne suknjiča za tako pomemben obisk. Tisočero drobnih stvari se je postavilo med Antona in njegovo rešilno točko — zdravnika. Malih, nepomembnih, navideznih stvari. Kako je preklinjal drobnjarije, kako se je začel pekliti, ker so ga navadne reči tako globoko določale, pa si ni mogel pomagati. Ko je tehtal svoje blodno življenje ob navadnem obisku pri zdravniku, je čutil, da ne gre za drobnjarije.

Nekega dne je v okrušeno ogledalo v kotu pcedil tudi tole misel: »Ali se spodobi, da takale pojava minira ves tisti lepi, zadovoljni svet?« Čisto tiho kot miš z blagimi očmi gospodične Eve si je v srcu odvrnil, da nima pravice.

»Kar naj živi prekleti lepi svet svoje lepo, preketo življenje! Jaz vanj ne grem!« je togotno dahnil v okrušek ogledala.

Takrat mu je bilo, kot da je suha ročica gospodične Eve z vso ljubeznijo segla v njegove lase. Bilo mu je, kot da mu je umrli pesnik z nikoli potešeno ljubeznijo do puščobne podgorske gmajne stisnil roko in mu prislinil bratovski poljub na lice. Bilo mu je, kot da je množica osamljencev zapela Hozana, Aleluja, Hvalimo te, da se je v njegovem srcu zganil sam tečaj zemeljske krogle z bolečo rjavino.

»Jaz tja ne grem, bratje moji!« je skoraj otožno dejal gospod Anton.

Ponosen je bil, da je zaužil zaupanje bedne čete osamljencev, a bilo mu je tudi hudo za tistim lepim upanjem, od katerega je za hip zažarelo življenje in se je od njega poslovil.

Vedel pa je tudi, da je kosmata kepa resna stvar, ki mu bo lepega dne zavila vrat.

Morda bodo takrat vrabci zagnali parlamentarni spor zaradi spodnjih vej v razritem vrtu gospodične Eve. Morda bo nadzornik ukazal novo betoniranje od teže let nagnjenega mestnega obzidja. Morda bo pri sosedovih stara gospodinja odnesla poslednji zvezek zapitega pesnika v koš za smeti. Morda bo celo prišel zdravnik iz prekletega lepega sveta in strokovno ugotovil, da je starega pijanca kap.

»Kaj drugega tako ni bilo pričakovati,« bo dejal.

Tihe govorice tisočernih drobcenih stvari, drobnih, kdove od koga pozabljenih spominov, tistega neznatnega drobca ljubezni na porumeneli fotografiji, drobcenega strahu pred samomorom na zarjaveli britvi, skoraj nezaznavnega diha že dolgo posekanih dreves — tega ne bo ne slišal, ne videl. Kako tudi bi, saj osamljenost ne izbrusi vsakogar.